

Wydruk z 2017.11.14

Legalis
System Informacji Prawnej

Wyrok
Sądu Najwyższego - Izba Wojskowa
z dnia 5 października 1977 r.
Rw 291/77

- OSNKW 1977 nr 12, poz. 137, Legalis
- Kodeks postępowania karnego, Art. 5
- Kodeks karny, Art. 311, Art. 316

Numer 20394

Skład sądu

Przewodniczący: sędzia płk H. Kmiecik (sprawozdawca)
Sędziowie: płk J. Górski, płk J. Woźniak
Wiceprokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej: ppłk Z. Piekarski

Teza

1. Zamach na starszego stopniem - podobnie jak zamach na przełożonego - podjęty w celu wyrządzenia mu dolegliwości fizycznej stanowi czynną napaść (art. 311 KK69 w związku z art. 316 KK69) również wtedy, gdy następuje na tle ściśle osobistym.
2. W każdym wypadku, w którym ustawa uzależnia ściganie przestępstwa od woli pokrzywdzonego, wola ta powinna być wyrażona wyraźnie i stanowczo.

Sentencja

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 5 października 1977 r. na rozprawie sprawy Ryszarda B., skazanego nieprawomocnie za przestępstwo określone w art. 311 § 1 i 3 KK69 w związku z art. 316 oraz 60 § 1 KK69 i w zbiegu z art. 167 § 1 KK69 na karę 4 lat pozbawienia wolności, z powodu rewizji wniesionej przez obrońcę od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w N. z dnia 30 sierpnia 1977 r., częściowo uwzględniając rewizję obrońcy oraz z urzędu, zaskarżony wyrok zmienił przez:

- 1) wyeliminowanie z opisu czynu zwrotu: „jak i też w ten sposób używając przemocy w postaci opisanego wyżej bicia zmusił S. do wydania mu kwoty 200 złotych”, a z kwalifikacji prawnej czynu art. 167 § 1 KK69,
- 2) złagodzenie wymierzonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności do 2 lat i 6 miesięcy przez zastosowanie art. 61 KK69.

Uzasadnienie

(...) Obrońca w rewizji wniósł o wymierzenie: oskarżonemu znacznie łagodniejszej kary pozbawienia wolności - niż orzeczona przez sąd pierwszej instancji - w następstwie: 1) poprawienia kwalifikacji prawnej czynu oskarżonego - na art. 156 § 2 KK69 w związku z art. 60 § 1 KK69 i w zbiegu z art. 167 § 1 KK69 albo 2) zastosowania dobrodziejstwa określonego w art. 57 § 2 KK69, jeżeli nie ulegnie zmianie podstawa wymiaru kary (art. 311 § 3 KK69 w związku z art. 60 § 1 KK69).

Po wysłuchaniu obrońcy popierającego rewizję oraz po wysłuchaniu przedstawiciela Naczelnej Prokuratury Wojskowej, który domagał się utrzymania zaskarżonego wyroku w mocy, Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. Rewizja kwestionuje zasadność przypisania oskarżonemu kwalifikowanej przez następstwo (uszkodzenia ciała) czynnej napaści na starszego stopniem (art. 311 § 1 i 3 w związku z art. 316 KK69) na tej tylko podstawie, że zajście pomiędzy oskarżonym a pokrzywdzonym nastąpiło nie na tle służbowym, lecz na tle ściśle osobistym. Oskarżony bowiem - co wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku - bijąc Tadeusza S. pragnął zmusić go do zapłacenia mu 300 zł, co do którego to świadczenia Tadeusz S. dobrowolnie się niegdyś zobowiązał w zamian za dopuszczenie do utraty butów oskarżonego, a od którego realizacji się uchylał.

Stanowisko rewizji nie może być jednak aprobowane.

Starszy stopniem chroniony jest przed przestępnymi zamachami tak samo jak przełożony (art. 316 KK69). Z żadnego zaś przepisu prawa nie wynika, że czynną napaścią na przełożonego jest tylko taki zamach, który następuje na tle służbowym. Natomiast według art. 311 § 2 KK69 zamach na przełożonego w związku z pełnieniem przez przełożonego obowiązków służbowych stanowi już kwalifikowaną postać czynnej napaści. Można zatem i należy przypomnieć, że zamach na starszo Ropniem - podobnie jak zamach na przełożonego - podjęty w celu wyrządzenia mu dolegliwości fizycznej stanowi czynną napaść (art. 311 KK69 w związku z art. 316 KK69) również wtedy, gdy następuje na tle ściśle osobistym. Czynna napaść na starszego stopniem (przełożonego) jest przestępstwem przeciwko zasadom dyscypliny wojskowej (por. tytuł rozdziału XXXIX Kodeksu karnego), a te żołnierz obowiązany jest przestrzegać bez względu na to, czy do starszego stopniem (przełożonego) zwraca się w sprawach służbowych, czy też w sprawach osobistych.

II. Rewizja trafnie jednak zauważa, że wymierzoną oskarżonemu karę 4 lat pozbawienia wolności - jakkolwiek na podstawie art. 311 § 3 KK69 w związku z art. 60 § 1 KK69 jest ona najniższą karą - w konkretnych okolicznościach wypadu uznać za rażąco niewspółmiernie surową (art. 387 pkt 4 KPK69).

Wymierzając karę sąd pierwszej instancji powołał się m.in. na „duże społeczne niebezpieczeństwo czynu oskarżonego”, który dopuścił się jednego z najgroźniejszych przestępstw przeciwko zasadom dyscypliny wojskowej, i to mimo odbycia przez niego kary pozbawienia wolności w rozmiarze 14 miesięcy. W związku z tym należy podkreślić, że gdyby oskarżony dopuścił się innego - mniej groźnego przestępstwa, to nie odpowiadałby na podstawie art. 311 § 3 KK69, a gdyby nie odbył poprzednio orzeczonej mu kary pozbawienia wolności za przestępstwo podobne, to nie uznano by go za recydywistę (art. 60 § 1 KK69). Powołanie się przez sąd pierwszej instancji przy wymiarze kary na okoliczności, które zadecydowały o takiej, a nie innej kwalifikacji prawnej czynu, było więc zupełnie chybione.

Sąd pierwszej instancji natomiast nie dopatrywał się żadnych okoliczności łagodzących poza wyrażoną przez oskarżonego na rozprawie skruchą. Tymczasem okoliczności takie w sprawie istniały. Wymienić tu należy przede wszystkim właśnie fakt, że zatarg pomiędzy oskarżonym a pokrzywdzonym był w istocie zatargiem koleżeńskim dwóch żołnierzy niewiele różniących się stopniem wojskowym, i to rzeczywiście na tle ściśle osobistym. Ponadto oskarżony miał podstawę do rozdrażnienia, a podstawą tą była niesolidność pokrzywdzonego jako dłużnika. W związku z tym można było i należało przyjąć, że zachodzi tu szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mowa w art. 61 § 1 KK69 Sąd pierwszej instancji tego jednak nie uczynił, jego błąd podlega więc naprawieniu w postępowaniu rewizyjnym.

III. Niezależnie od tego należy stwierdzić, że sąd pierwszej instancji nie miał podstaw do powołania w kwalifikacji prawnej czynu również art. 167 § 1 KK69. Sąd ten ograniczył się w uzasadnieniu wyroku do stwierdzenia, że oskarżony: "(...) naruszył (...) jednocześnie dyspozycję art. 167 § 1 KK69" tak, jakby chodziło o występki ścigany z oskarżenia publicznego. Tymczasem występki określony w art. 167 § 1 KK69 ścigany jest na wniosek pokrzywdzonego (§ 2), a pokrzywdzony Tadeusz S. nigdzie nie wyraził woli ścigania oskarżonego w tym zakresie. Za takie bowiem wyrażenie woli nie może być uznane samo zawiadomienie prokuratora wojskowego o przestępstwie ściganym z oskarżenia publicznego, gdyż pokrzywdzony jako starszy stopniem miał obowiązek to uczynić w interesie dyscypliny i porządku wojskowego. W każdym zaś wypadku, w którym ustawa uzależnia ściganie przestępstwa od woli pokrzywdzonego, wola ta powinna być wyrażona wyraźnie i stanowczo (...).

Tłumaczy to dostatecznie dokonaną w postępowaniu rewizyjnym zmianę kwalifikacji prawnej i - co się z tym łączy - opisu czynu.

SĄD NAJWYŻSZY
BIURO STUDIÓW I ANALIZ
Pl. Krasińskich 2/4/6
00-951 Warszawa
(-11-)